

CHARLES GALTIER

LA DICHO DOU CARACO *Pouèmo*

SANG DE BOUMIAN

à mis aujòu d'Oungrò.

Sang de bómian que brules mi mesoulo,
Siés plen d'ourtigo, de camin perdu,
De chivau blanc, de chin, sus li tepu,
De fiò, entre dos pèiro, souto uno oulo,
D'enfant rauba, risènt d'èstre rauba
E pièi cridant de fam e pèr sa maire...
Siés plen de rufe vènt, siés plen de laire,
Pèd-descaus, que me menon eilabas
Vers li galinié drud di drud vilage...
Sang de bómian, t'ausisse dins moun cor
Coume un faune que tóuti creson mort,
Cantant, pèr iéu soulet, toun cant sòuvage...

E, proche dóu fiò, ma man dins si man,
Li contro-vènt barra, tambèn la porto,
Res vèi, dins la niue e la pas que porto,
'quéu degout de fiò que brulo moun sang.

LOU CABURLE

E i'ai sauta tambèn sus lou Caburle
Qu'avié, lou Maianen, dessus lou Rose
E me ié si éu, tout-d'un-tèms, me s à l'obro
Tau lou Prince oulandés, voulènt aprene.
— Es bèn di nostre, entre éli se diguèron
Li cadelas que i'èron deja subre.
I'ai pas counta qu'ère rèn qu'un caraco
Sènso païs, e qu'ère sus sa barco
Pèr-ço-que soulamen passavon éli
Sus lou Grand Rose ounte, just, m'atrouvave.
Mai que ié fai? Navegaren ensèmble,
Fièr coumpagnoun, en nous prestant ajudo.
Vous ai pas di nimai ço que cercave:
L'esparganèu que dins mi veno naisse,
La blouso flour de ciéune di troubaire,
E qu'amo tant, la bómiano, de cueie.
Mai, quand saren mounte l'Ardecho furgo:
— Adessias! vous dirai, jusqu'à la grando

Fiero de Bèu-Caire, faguès bon viage
E gagnas-ié, bèu proumié, lou bèu mòti!
Iéu vese, eici, pèd-descaus, la bóumiano,
'mé soun crevèu, bouscant li pampaieto
Que la chavano à mi toumple derrabo;
Car sabe proun qu'es elo aquelo Angloro
Qu'uno niue, se trempant dedins lou Rose,
A la lugano, nuso, a vist, de l'aigo,
Sourti lou Dra tenènt la flour de ciéune,
L'esparganèu que pivèlo lis amo.
E me dira se recounèis la caro,
Dins ma caro, dóu bèu jouvènt, l'Angloro,
E se siéu bèn aquéu Dra que pantaie
E que sènte, bouscant, dins mi courado,
La flour d'esparganèu que cerco, elo.
Alor, ensèn, crevelaren la semo
E, quand sara lou tèms de la Remounto,
Tout aquel or, i coumpan dóu Caburle
L'adurren nautre e veiren, de la ribo,
S'esvali lou Caburle à-n-un recouide.
Cercaren pas, moun Angloro, de saupre
Se, mounte van, arrivara la chourmo
Di coumpan fièr que sa man nous saludo
Couralamen, avans de desaparèisse,
O s'un vapour, courrènt à la Desciso,
Ai! dins soun vanc, vai esclapa la barco...
Lou leissaren parti, lou bèu Caburle,
Asseta, tóuti dous, dessus la ribo,
E se regardaren, sènso mai dire.

ESPERO

O bóumian, vène eici que t'espère!
Siéu eici t'esperant dins lou sourne.
Ai quita lou fièd clar e lou lume,
Ai quita lou fougau pèr te segre.
Siéu vengu, pèd-descaus, sus la routo,
Qu'ausissiéu dins la niue ta barraco
Cracina eilalin sus la gravo.
Dins l'oustau, res n'a vist ma fugido
(Res n'ausis coume iéu quand camines),
An pas vist qu'ai plega lou vièi libre
Que teniéu just dubert pèr mi raive...
Em' aco siéu vengu dins la draio
M'aplanta sus lou pont e t'espère...
Lou trepa dóu chivau dins iéu pico,
Es moun sang, tant se pòu, qu'ansin trepo...
N'es bessai que moun sang que retrovo
Aquéu fièd, sèmpre viéu, que me cremo
Dins la niue, quand siéu las di messorgo?
N'es bessai que moun sang que s'avanço,
Coume antan libre e fèr, pèr me prendre,
Iéu perdu dins ma car aflaquido?..
S'es moun sang, lou bóumian qu'à-niue cride,
Iéu, l'enfant de bóumian, que raubèron

Li bourgés uno niue d'ardidesso,
S'es moun sang qu'eilalin vuei l'entènde,
Ah! que lèu siegue aqui pèr me prendre...
Refaren lou camin que dèu saupre,
Lou camin qu'ai perdu e que cerque,
Lou camin rousiga dis espino,
Refaren lou camin sènso ribo,
Lou camin que finis dins la baucò,
Refaren lou camin fin qu'i raro
Mounte soul li bómian se retrovon...
O mon sang, res t'ausis dins lou sourne,
Vène lèu! Fai trento an que t'espère...

LOU PEIROU

pèr Amy Sylvel e Sùli-Andriéu Peyre.

Fièr bómian, lou peiròu,
Lou fau de couire rouge,
Es un metau ferouge,
Lou giblo pas quau vòu.

Lou giblaren pamens,
Prenèn vanc, nòsti ren,
I ravarié tant drudo
Qu'emplenon noste alen.
En dos o tres batudo,
Nautre lou giblaren.

Pièi, quand sara fini,
Anaren lou chabi
Pèr faire de dardèno.

Poudrian lou demouli
Que, nòu, es ja gausi
Pèr nautre, dóumaci
Qu'aro l'aven fini.
Mai sarié pas la peno,
E pièi fau de dardèno!

E, quand nous l'an croumpa,
Dequ'èi que nous pòu faire
Se pèr tian servira?
Dequ'èi que nous pòu faire
Ço que n'en poudra faire
Lou bourgés de pagaire?

Eu, se nous l'a croumpa,
Es pèr si counfituro
(Si figo èron maduro),
Eu, se nous l'a croumpa,
Es pèr soun estouma.

Nautre n'avèn vougu

Que gibla à noste èime,
D'un pres-fa bèn adu,
Un metau dur e lèime,
Tant bèn qu'avèn pouscu.

E pièi l'avèn vendu
E n'en parlaren plus.

ASSETA AU SOU

Asseta au sou, davans ta barraco,
Trenes canestello e panié
Coume s'ères un verganié
E pamens siés un fièr caraco.

Lou vege blound se tors dins ti man
A toun voulé. Pièi li bómiano
S'enanaran, is estajano,
Vèndre ta merço de bómian.

Mai, dins la niue, mounte soun passado,
Lis estajano sounjaran
De brùni caraco raubant
Lou linge blanc de si bugado.

Touto la niue lou japa di chin
Pantaiara de canestello
E, dedins lou sourne. barbèlo
Lou vilage fin qu'au matin.

Lou bómian nous es mai vengu vèndre
Li raive fèr e soun ancié...
Mounte faguères ti panié,
Noun restara qu'un pau de cèndre.

Mai la braso retrasènt tis iue
Cremo long-tèms lou cor di femo
Qu'an begu la sau di lagremo
En t'esperant touto la niue.

Iéu t'ai cerca, foro dóu vilage,
Em' uno cansoun de bómian;
T'ai trouva bèn liuen, dins moun sang,
Dins un caire rufe e sóuvage.

Pèr pivela l'amo que cercan,
Que nous espèro e nous redouto,
Que vòu fugi e nous escouto,
Diren pas clar mounte èi qu'anan.

Mai, travaiant davans la barraco,
Faren canestello e panié,
Coume s'erian de verganié,
Maugrat la fierta di caraco.

A LA FIERO

A la fiero adurrai li cavalo
E li chivau qu'aurai rauba.
Sarés countènt de me retrouba
E me picarés sus l'espalo.

Me pagarés un vèire de vin
Dins un marrit cafetoun d'Arle.
— Aqui, dirés, faudra bèn que parle!...
Mai sarés jamai li plus fin.

Vous leissarai uno vièio rosso,
Empourtarai vòstis escut,
M'enanarai coume siéu vengu
E, jamai, n'en aprendrés forço.

'mé la rosso à voste rastelié
Tirant un pau sus la caussano,
Escoutarés, eila, dins la plano,
Lou gai trepa de mi soulié.

E pièi dirés: — L'an que vèn, en Arle,
Reveiren sis iue de bómian,
I'achataren mai si chivau blanc,
E n'es pas besoun que nous parle.

— Basto pèr nautre qu'uno fes l'an
Reveguen aquéu fièr caraco,
Pèr saupre que nosto duro estaco
Se roumprié, se lou voulian...

Tourarai vous chabi mi cavalo
Tóuti lis an, tóuti lis an,
E, tout l'an, pensarés au bómian
Qu'a mes sa man sus soun espalo.

LOU CHIVAU DOU SAUTO-EN-BANCO

pèr Ramoun Feuillatte.

Chivau blanc, chivau blanc,
Dequé rèstes planta davans toun ferrat vuege?
Dequ'as fa dóu bómian
Que tant adrechamen sabié trena lou vege?

L'as leissa pèr segui
Unpaure sauto-en-banco, anant de fiero en fiero,
Sèmpe mai estequi
De sauta, dins qu'un bound, pèr dessus tres cadiero.

Eu cerco lou soulas,

A l'amaro cremour de jamai pousqué vèire
Lou publi pataras,
A si saut, s'enaussa, de-bado dins soun vèire.

Pèr faire un pau de sòu,
Toun bóumian tant, de fes, renjavo li cadiero,
Mai pièi prenié soun vòu,
Pèr éu soulet, sus li tepu, e liuen di fiero.

Ah! moun bèu chivau blanc,
Moun amo blanco, quant n'as pas fa de viage
A l'agrat dóu bóumian!
Em' éu èro coume s'ères toujours arrage!

Ah! laissez-lo soulet
Quista de sòu pèr soun vin, aquéu sauto-en-banco,
E sauvo, ensauvo-te
Vers lou bóumian, s'es enca tèms, moun amo blanco!

LOU CHIVAU BLANC

Lou chivau blanc
L'an destala de la barraco,
Lou coulié maco
Soun pitre en sang.

Li mousco jauno,
Sémpre arturado, an agarri
Soun nas frounsi
E caud que sauno.

Lou chivau blanc,
Sènso branda, souto li pèiro,
Li tros de vèire,
Cercó sa fam.

Es las de courre,
Vesènt s'alounga lou camin,
Qu'as ges de fin,
Davans soun mourre.

Antan partié
Coume lou raive dóu caraco
E la barraco
Lou seguissié.

Es aplantado,
La barraco, sus lou tepu.
Brandara plus
D'uno pasado.

Mai lou bóumian,
Qu'es tambèn las, de-fes, de courre,
Vèi, sus lou mourre,
Soun chivau blanc.

La longo routo
Oublidado qu'an facho ensèn,
En lou vesèn,
La refai touto.

Lou vièi pantai,
Aro atala à la barraco,
Lou vièi caraco
Rolo que mai.

LIS AI TOUTI COUNEIGU

pèr Gil e Jòrgi Reboul.

Lis ai tóuti couneigu,
Mai res d'éli m'aura couneigu.

Tóuti m'an vougu parla,
Lis escoutave e mutave pas.

Lis ai tóuti couneigu,
I'avié toundèire e i'avié toundu.

Tóuti m'an di de segui,
Fasien tres pas... Mai restave aqui.

Lis ai tóuti couneigu,
I'avé de fin, i'avié de darut.

Tóuti me durbien li bras,
Es un anèu qu'empacho d'óubra.

Lis ai tóuti couneigu,
I'avié de sourd e i'avié de mut.

Tóuti m'an moustre lou poung,
Mai moun rire me tenié d'aploumb.

Lis ai tóuti couneigu,
I'avié de kepi, i'avié de gus.

Tóuti se soun enana,
E iéu toujours boulegave pas.

Lis ai tóuti couneigu,
I'avié li se, i'avié li vougnu.

Tóuti me tenien d'à ment
Ero pancaro lou moumen.

Lis ai tóuti couneigu,
I'avié li moui, i'avié li testut.

Tóuti se soun alassa,
Es ansin que se devié passa.

Lis ai tóuti couneigu,
E res de iéu n'aura rèn agu.

Restan plus que quatre o cinq bóumian
E sian bèn proun coume sian.

TIS ENFANT VAN DEMANDA

Tis enfant van demanda
Un tros de pan que manjaran pas.

Ta femo sèmblo chabi
Sa merço e l'aveni.

Li ciseu dins la man,
Vas, de-fes, toundre li can.

Adoubes pièi de panié,
Coume s'ères un verganié.

Croumpes de pèu, d'àutri cop,
E, iéu, marque tout acò.

Mai, bóumian, o fièr bóumian,
Tout eiço n'es qu'un semblant.

Li bràvi gènt n'an pas vist
Que nòstis iue avien tout vist.

Aquesto niue, faus verganié,
Vendren cura si galinié.

Es pèr acò que sian vengu...
Chascun dèu faire soun degu.

LA BOUMIANO

La bóumiano a de bèus iue.
Viharan touto la niue.

Lusiran sus vosto vano,
Li bèus iue de la bóumiano.

Coume amouro de bouissoun
Après la plueio, ime soun.

Coume soun lusènt e negre!
Ah! s'avias ausa li segre!

N'avès pas ausa li segui...

E, dins l'oumbro, li vaqui

Que cremon enjusqu'à l'aubo,
L'aubo duro que li raubo.

AMAN TAMBEN

pèr Bregido e Jan-Calendaru Vianés.

Aman tambèn de camina la niue
Sus li taco de vòsti parpello
Que vesès briha coume d'estello
Au cèu-sin de vòstis iue.

Sian vòsti pantai, deliéura dóu jour,
Que mounton plan de vòsti cafourno,
Sian li belu de vosto amo sourno
Que se lèvon à l'errour.

Sian li vièi bómian qu'anan dins l'escur
Dis amo que se soun ajassado.
Proun d'estello menon nòsti piado,
Anan, e fasèn lou fur.

Nous demandas pièi, quand vèn lou matin,
Ço qu'avèn fa, lou long d'aquéu viage.
Avèn pres li blanc chivau arrage,
Li vendren, long dóu camin.

DINS L'OULO

pèr Glaude Seignolle.

Dins l'oulo avèn mes
Tres iòu
De machoto
E sièis agrioto,
(Tres e sièis fan nòu,
Mai regardo res!)

I'avèn apoundu
Li dènt
D'un chin maigre,
Un pau de vinaigre,
De vièi aigo-ardènt
E sege chevu.

I'avèn mes enca
Sèt iue
De moustello
(E li sèt parpello),
Tres det de vin quiue

E de semoustat.

E pièi, pèr fini,
Boutan
Trento aguïo,
Pièi nòu galo bluio,
Dès-e-nòu tavan
E trege arabi.

L'oulo pren lou boui,
Lou fiò
Beluguejo,
La flamo petejo,
Entendren tres cop
Japa lou chin foui.

Poudès apara
Cadun
Voste vèire,
Saupra, voste guèire,
Lou dous, l'amarun,
Que i'a d'espera.

D'ENFANT N'AVEN RAUBA

pèr Carle Mauron.

D'enfant n'avèn rauba, la niue, dins lis androuno,
O que venien rouda autour de noste fiò.
Fugissien lou fougau e la lourdo envirouno
Que se sentien deja sarra dins soun estò.

A tèms i'avèn gibla si cambo e sis espalo,
An pouscu camina, 'mé nautre, sèns brut
E, bèn lèu, an cambia sis iue, sa caro palo
Pèr l'uscle di bóumian e res li counèis plus.

Mai, de-fes, quand vers vous repasso noste viage,
Quand, souple e nervihous, passon li bèus enfant,
Vòsti pantai que sarien mort dins lou vilage,
Li regardas marcha, envejous di bóumian.

LOU CHIN DOU BOUMIAN

pèr Arleto e Mas-Felip Delavouët.

Lou chin dóu bóumian
s'esviho en soun soungé.
Sounjavo que dor
davans la barraco:
lou vènt, dins lou fiò,
espeio la braso,
bello viando cruso

que la maujarias!
Alin a japa
lou chin dóu bouchié.
(Lou chin dóu bouchié
es un gros chinás
em' un gros coulié
garni de clavèu.
Ié manco uno auriho
qu'un porc ié coupè.)

Aqueste matin
se soun aganta,
lou chin dóu bóumian,
lou chin dóu bóuchié,
(Tout n'es pas regla!).

Aro, dins lou sounge
dóu chin dóu bóumian
(que sounjo que dor),
lou chin dóu bouchié
es vengu japa.

Lou chin dóu bóumian
s'esviho dóu cop
(s'esviho en soun sounge),
e japo tambèn
pèr bèn faire vèire
qu'un chin de bouchié
jamai i'a fa pòu.

Japon tóuti dous,
Japon que plus fort..

E subran veici
lou chin dóu bóumian
que s'es reviha
(reviha de bon)
e que duerb sis iue
dins la negro niue.
(I'a plus qu'un degout
de fiò dins lou fiò.)

Alin, dins lou sourne,
s'entènde japa...

Se lèvo. Chauriho:
s'entènd bèn japa
lou chin dóu bouchié!

Alor éu saup plus
s'es aro que dor
e s'adès vihavo,
e refai soun round
pèr mai se coucha.

Mai, dins éu, se dis:
— Bessai siéu qu'un raive,

lou raive d'un sèr
dóu chin dóu bouchié
que, tout lou matin,
s'es batu emé
lou chin dóu bóumian?...

Se grato l'auriho
'mé la pato gaucho
e cacho uno niero
di dènt de davans.
Dis: — Siéu-ti lou cbin,
iéu, dóu fièr caraco
o bèn qu'un pantai
dóu chin d'un bouchié?...

Dis: — Quau pòu lou saupre?
E, subran, s'endor,
sènso mai cerca.

L'OURSE

pèr Pèire Rouquette.

Vaqui l'ourse, regardes!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

Lou bóumian meno la danso,
Pico sus 'n pichot tambour,
Pico, bramo coume un sourd,
Lou bóumian meno la danso.

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

De pertout courre lou mounde.
Li pichoun coume li grand,
Ninoi, coume badaran!
De pertout courre lou mounde.

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

L'ourse raivo d'uno séuvo,
Alin dins li Pirenèu,
De grand sap cubert de nèu,
L'ourse raivo d'uno séuvo.

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

Lou bómian, dessus la plaço,
Canto un dire de bómian,
Canto fort e canto plan,
Lou bómian dessus la plaço.

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

Canto fort pèr li qu'escouton,
Mai, plus bas, canto pèr éu,
Plus bas canto pèr li siéu.
Canto fort pèr li qu'escouton.

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

L'ourse danso sènso saupre
Perdequ'èi 'mé 'quéli gènt.
D'uno séuvo se souvèn.
L'ourse danso sènso saupre.

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

N'i'a que cridon: brave! brave!
E tóuti picon di man.
Pèr l'ourse e pèr lou bómian,
N'i'a que cridon: brave! brave!

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

Li bravò que pòu i' enchaure?
Li bravò en dequé sièr?
Tóuti dous trop fèr e fièr,
Li bravò que pòu i' enchaure?

Vaqui l'ourse, regardas!
A 'n anèu dedins soun nas,
Danso coume un pataras.

Lou caraco fai la quisto,
Cadun douno ço que vòu,
A-niue coumtara li sòu,
Lou caraco fai la quisto.

Vaqui l'ourse, regardas!
Plus ges d'anèu dins lou nas,
E danso que dansaras!...

ANAREN I SANTI-MARIO-DE-LA-MAR

pèr Clara et Andriéu Galtier.

Anaren i Sànti-Mario-de-la-Mar,
Cercaren, dins tant de gènt e de messorgo,
Se soubro un pau de clar
De la fatorgo.

Anaren i Sànti-Mario-de-la-Mar,
E veiren, de la mar, s'adraia la barco
Au rode que l'asard
Secrèt ié marco.

Anaren i Sànti-Mario-de-la-Mar.
Lou vièi delùvi, qu'antan ié menè Saro,
Canto, mai siegue tard,
Dicho proun claro.

Anaren i Sànti-Mario-de-la-Mar,
Mi trobo e iéu-meme, escàpi dóu delùvi,
De tant de gènt testard,
Turtant lou flùvi.

Anaren i Sànti-Mario-de-la-Mar...
E vendra bèn un bóumian que, cercant Saro,
Saupra lou mot preclar
De santo Claro.

© CIEL d'Oc – Avoust 2004